

Sistemul românesc de protecție și reabilitare a minorilor care au comis fapte penale este marcat de lipsuri: de ce reducerea vârstei răspunderii penale nu reprezintă o soluție

București, 29 ianuarie 2026: Organizația Salvați Copiii România atrage atenția că reducerea vârstei răspunderii penale nu este o soluție care să corecteze cauzele care duc la astfel de evenimente tragice, cum este acela din județul Timiș. Experții organizației argumentează că o astfel de măsură poate deschide un cerc vicios al delincvenței, mai ales în contextul în care sistemul românesc de protecție și reabilitare a minorilor care au comis fapte penale este marcat de lipsuri, România dispunând în prezent de infrastructură minimă pentru gestionarea acestor cazuri. Astfel, în România funcționează în prezent doar patru unități specializate administrate de Administrația Națională a Penitenciarelor (ANP)¹, destinate minorilor (14-18 ani) față de care s-au dispus măsuri educative privative de libertate. Mai mult, personalul specializat (psihologi, asistenți sociali, mediatori, pedagogi) în domeniul reintegrării copiilor aflați în conflict cu legea este absolut insuficient. În absența programelor și centrelor adecvate, decizia autorităților este adesea să plaseze copilul în sistemul de protecție generală fără un plan clar de intervenție terapeutică. Dacă România dorește cu adevărat să prevină fapte absolut inacceptabile, precum uciderea unui copil, atunci atenția politică și resursele trebuie direcționate către serviciile de asistență socială, educație și sănătate mintală pentru copiii vulnerabili ori cu comportamente antisociale, nu spre coduri penale mai rigide.

În contextul dezbaterii privind coborârea vârstei răspunderii penale de la 14 la 13 ani, Salvați Copiii România reafirmă că un răspuns eficient trebuie să pornească de la prevenție, sprijin și intervenție timpurie, nu de la represiune. Această poziție vizează aspecte esențiale ce trebuie considerate înainte de orice schimbare legislativă: pe de o parte, copiii care pot deveni victime ale violenței și care au dreptul la protecție reală, nu doar la reacții de moment; pe de altă parte, copiii care comit fapte penale și care au nevoie de intervenții specializate, menite să corecteze traiectorii de viață, nu să le fractureze definitiv.

În prezent, cadrul legal din România stabilește că minorii sub 14 ani nu pot fi trași la răspundere penală, putând fi luate măsuri precum **supravegherea specială** (care presupune frecventarea unor centre de zi specializate, urmarea unor tratamente medicale, consiliere ori psihoterapie și interzicerea de a frecventa anumite locuri sau de a avea legături cu anumite persoane) sau **plasamentul la o familie sau într-un centru rezidențial**. Iar pentru intervalul 14–16 ani răspunderea penală este condiționată de demonstrarea discernământului, prin expertiză de specialitate. În consecință, răspunsul instituțional pentru copiii care comit fapte penale ar trebui să se bazeze, cu prioritate, pe măsuri educative și intervenții de asistență socială, în timp ce privarea de libertate rămâne o soluție de ultim resort, rezervată situațiilor de gravitate deosebită sau recidivei.

Experiențele internaționale au arătat că scăderea vârstei răspunderii penale nu contribuie la reducerea faptelor penale comise de adolescenți, dimpotrivă pot exacerba acest fenomen.

Cazul **Danemarcei** este elocvent. În perioada 2010–2012, vârsta minimă a răspunderii penale fusese coborâtă de la 15 la 14 ani. Un raport național a demonstrat că această reformă nu a redus numărul

¹ <https://anp.gov.ro/organizare/unitati-subordonate/>

copiilor de 14 ani care au comis fapte penale.² Mai mult, rata recidivei la 14 ani a crescut cu 10% în cazul celor judecați de justiție, comparativ cu cei tratați anterior în sistemul de protecție socială. Autorii au mai subliniat că intervenția penală severă a avut consecințe educaționale negative, majoritatea copiilor de 14 ani judecați de instanțe au avut performanțe școlare mai slabe decât generațiile anterioare. Măsura a fost abandonată după doar 20 de luni, iar vârsta de răspundere penală a fost restabilită la 15 ani în martie 2012 de către un nou guvern.

Australia furnizează alte dovezi de impact negativ al abordărilor punitive pentru copii. La nivel național, pragul actual este 10 ani. Totuși, există o mișcare puternică de reformă susținută de medici, juriști și organizații pentru drepturile copilului, care solicită ridicarea la 14 ani, în concordanță cu recomandările ONU. În 2023, Teritoriul Capitalei Australiene (ACT) a devenit prima jurisdicție care a adoptat creșterea treptată a vârstei de la 10 la 14 ani, în două etape: la 12 ani în 2023 și la 14 ani efectiv de la 1 iulie 2025. Această schimbare a ținut seama de o serie de analize științifice care au arătat că orice contact timpuriu cu poliția sau tribunalul funcționează ca o etichetă negativă („*labelling effect*”), determinând adesea copilul să se perceapă ca infractor, accelerând internalizarea identității criminale. Salvați Copiii Australia a arătat că datele furnizate de Australian Institute of Health and Welfare (AIHW) confirmă că 94% dintre copiii condamnați la detenție între 10 și 13 ani se întorc în fața tribunalului în decurs de 12 luni.

Chiar și în țări care analizează coborârea pragului penal, vocile instituțiilor de drept trag semnale de alarmă. De pildă, în **Suedia** se discută reducerea vârstei de la 15 la 13 ani în cazuri grave. Propunerea a fost întâmpinată cu critici din partea poliției, a sistemului penitenciar și a serviciilor sociale, autoritățile avertizând că implicarea copiilor de vârstă mică în rețele infracționale va crește, iar penitenciarele nu sunt pregătite pentru minori atât de tineri. Conform Serviciului de Probațiune și Penitenciare (*Kriminalvården*), „*nu este corect ca un copil de 13 ani să fie trimis la închisoare*”,³ considerând că această măsură ar putea avea consecințe negative pentru copii și aceștia ar trebui îngrijiți în alte moduri. Până în prezent, propunerea a fost întâmpinată cu un refuz unanim, neexistând nicio instituție sau organizație de profil care să fi emis o opinie pozitivă în acest sens.

Reglementările penale din **Anglia și Țara Galilor**, care prevăd răspunderea penală a copiilor de 10 ani, arată cât de riscantă este o politică penală construită sub presiunea emoției publice. După crima din 1993 care a șocat societatea britanică, când doi copii de 10 ani au ucis un copil de doi ani, autoritățile au ales înăsprirea răspunsului penal și, prin Crime and Disorder Act 1998, au eliminat principiul *doli incapax* („incapabil de a face rău”) pentru copiii de 10–13 ani, consolidând în practică tratarea lor ca având capacitate penală deplină. La peste două decenii distanță, această abordare nu poate fi invocată ca model de succes pentru siguranța publică, întrucât violența cu arme albe a devenit un fenomen major. În 2025, se înregistraseră peste 3.200 de infracțiuni cu cuțite sau arme ofensive comise de copii care au dus la o sancțiune sau o măsură formală, un nivel cu 20% mai mare decât în urmă cu 10 ani, iar evaluările publice recente indică o creștere an de an a fenomenului numit „Knife Crime”.⁴

Efectele negative ale sancționării penale timpurii

Sistemul penal exercită multiple presiuni asupra dezvoltării unui copil. În contextul familiilor dezavantajate, stigmatizarea minorilor cu antecedente penale este urmată imediat de marginalizarea

² Aarhus University, 2017, *Lowering the minimum age of criminal responsibility has no deterrent effects* <https://bss.au.dk/en/insights/samfund-1/2018/lowering-the-minimum-age-of-criminal-responsibility-has-no-deterrent-effects>

³ <https://www.sverigesradio.se/artikel/swedish-proposal-on-jailing-13-year-olds-faces-criticism>

⁴ Youth Justice Board, 2025, Knife Crime Insights Pack, <https://www.gov.uk/government/news/youth-justice-board-publishes-knife-crime-insights-pack>

socială. În acest sens, experții subliniază că eticheta de „infractor” de la o vârstă fragedă generează un **cerc vicios al delincvenței prin faptul că**, împinși din ce în ce mai adânc în sistemul de justiție, copiii își vor asuma această identitate.

Internarea într-un centru de detenție are consecințe dezastruoase asupra evoluției școlare și psiho-sociale. Se știe că tinerii obligați la detenție educațională au o probabilitate mult mai mică de a-și continua studiile și de a obține calificări, pierzând oportunități importante de integrare în câmpul muncii. Un raport recent relevă că încarcerarea adolescenților le dăunează grav sănătății fizice și mintale, cărora le conferă traume suplimentare și expunerea la medii abuzive.⁵ În plus, copiii supuși detenției resimt intens separarea de familie și comunitate, ceea ce poate agrava tulburările emoționale deja existente.⁶ Practic, experiențele negative din închisoare sau centru educativ nu corectează comportamentul, ci înrăutățesc starea psihologică a copilului și sporesc riscul de violență viitoare.

Pe scurt, închisoarea nu este un spațiu de reabilitare pentru copii. Aducerea unui copil de către sistemul penal nu reduce recidiva, ci îl împinge pe un drum tot mai închis, în care faptele comise la vârste mici vor fi repetate în perioada adultă. Studiile care compară traseele de viață arată că tinerii supuși detenției devin adesea adulți cu probleme multiple (sănătate mintală precară, abuz de substanțe, dificultăți de inserție profesională), în timp ce alternativele educative îi pregătesc pentru reintegrare.

Neconformitatea cu reglementările internaționale privind drepturile copilului

Reducerea vârstei de răspundere penală la 13 ani ar contrazice direct normele și recomandările internaționale. Convenția ONU privind drepturile copilului și comentariile sale generale impun standarde clare asupra răspunderii penale, aceasta trebuind să fie de cel puțin 14 ani. Comentariul general nr. 24 al Comitetului ONU a stipulat că 14 ani ar trebui să fie vârsta absolută minimă, îndemnând statele să ridice limita chiar la 15 sau 16 ani pentru un sistem de justiție adecvat copiilor. De asemenea, orientările UNICEF cer ca vârsta minimă să fie **peste 14 ani** și să fie continuu mărită, evitându-se abordări punitive timpurii. România este parte a acestor angajamente internaționale și este evaluată periodic pentru respectarea lor. Orice inițiativă contrară acestora este criticată de experții în drepturile copilului.

Lipsa serviciilor de consiliere și educație pentru copii în conflict cu legea

Chiar dacă ar fi bine intenționată, măsura scăderii pragului penalizării nu poate fi eficient implementată din cauza **lipsurilor severe ale sistemului românesc** de protecție și reabilitare a minorilor care au comis fapte penale. România dispune în prezent de infrastructură minimă pentru gestionarea acestor cazuri. În România funcționează în prezent 4 unități specializate administrate de Administrația Națională a Penitenciarelor (ANP)⁷, destinate minorilor (14-18 ani) față de care s-au dispus măsuri educative privative de libertate. Acestea sunt împărțite în două categorii:

- **Centre educative** (2 unități): Centrul Educativ Buziaș (județul Timiș) și Centrul Educativ Târgu Ocna (județul Bacău). Ele sunt destinate minorilor care au comis fapte mai puțin grave și unde regimul este axat pe activități școlare și de formare profesională.

⁵ The Sentencing Project. (2023, 22 mai). *Why youth incarceration fails: An updated review of the evidence*. www.sentencingproject.org

⁶ Chiriac, H. C. (2015). *Reflections of incarcerated young adults in a Romanian detention center*. Journal of Comparative Research in Anthropology and Sociology, 6(1), 163-178. www.journalstudiesanthropology.ro

⁷ <https://anp.gov.ro/organizare/unitati-subordonate/>

- **Centre de detenție** (2 unități): Centrul de Detenție Brăila - Tichilești (județul Brăila) și Centrul de Detenție Craiova (județul Dolj). Sunt unități cu un regim mai strict, destinate minorilor care au comis infracțiuni grave sau care au mai beneficiat anterior de măsuri educative fără succes.

În cazul copiilor sub 14 ani care comit fapte penale pentru care s-a luat măsura protecției speciale a plasamentului într-un centru rezidențial, nu există unități specializate, aceștia fiind plasați împreună cu alte categorii de copii (victime de abuz, copii cu dizabilități etc.).

Mai mult, personalul specializat (psihologi, asistenți sociali, mediatori, pedagogi) în domeniul reintegrării copiilor aflați în conflict cu legea este absolut insuficient. În absența programelor și centrelor adecvate, decizia autorităților este adesea să plaseze copilul în sistemul de protecție generală fără un plan clar de intervenție terapeutică. De asemenea, nu există în România suficiente măsuri educative alternative funcționale (program de consiliere obligatoriu, muncă în folosul comunității adresată adolescenților, servicii comunitare complexe) care să înlocuiască cu adevărat intrarea în sistemul de justiție. Legislația română prevede într-adevăr *măsuri de protecție specială* (supraveghere specială, plasament etc.) pentru copiii sub 14 ani sau pentru cei între 14 și 16 ani considerați fără discernământ, dar aplicarea lor depinde de servicii inexistente sau prea puțin finanțate.

Adevărata soluție o reprezintă investițiile în prevenție și modele de succes

În loc de pedeapsă și închisoare, **investiția în prevenție, intervenție timpurie și sprijin integrat** dovedește eficiență reală în țările avansate. Modele internaționale demonstrează că abordările centrate pe reabilitare și incluziune dau rezultate concrete. De exemplu, **Norvegia** a transformat sistemul penal într-unul extrem de uman și orientat spre reintegrare. Studiile arată că Norvegia, care investește masiv în educație și abilități de viață în penitenciare, are acum cel mai mic indice de recidivă din lume, de aprox. 20% la 2 ani după eliberare.⁸ Acest succes se datorează „Principiului Normalității” care presupune ca viața în detenție să semene cât mai mult cu viața de afară. Astfel, aproape 90% dintre deținuții norvegieni petrec mai puțin de un an în detenție, iar punerea pe primul plan a relației cu familia, educației și consilierii psihologice contribuie la reintrarea cu succes a tinerilor în societate.

Măsurile care protejează copilul vulnerabil încep însă dinainte ca acesta să ajungă în închisoare. Modele precum „**Violence Reduction Unit**”⁹ din Scoția sau programele terapeutice nordice se concentrează pe analiza și atacarea cauzelor fundamentale (sărăcie, segregare socială, sănătate mintală). De pildă, în Glasgow a fost abordată violența juvenilă ca o problemă de sănătate publică, iar echipe mixte (polițist-social-școală) intervin la primele semne de comportament antisocial. Intervențiile timpurii (consilierea familiei, programe educaționale specializate, activități de formare și mentorat între adolescenți) au redus drastic recidiva și violența între tineri.

Tranziția de la cultură punitivă la cultură preventivă în justiția juvenilă este susținută și de literatura de specialitate: se arată că **programele terapeutice și alternative la detenție** duc la scăderi mai mari ale recidivei comparativ cu pedepsele tradiționale. Mai concret, un studiu global notează că intervențiile bine structurate pentru copii, bazate pe consiliere psihosocială, intervenții educaționale și justiție restaurativă, produc rezultate mult mai bune în obținerea reintegrării față de abordările strict vindicative.

Salvați Copiii România insistă asupra exemplului dezvoltării unor **centre de consiliere și intervenție socio-educativă** la nivel local, a campaniilor de informare pentru familii, a echipelor mobile de

⁸ Kras, K. R. (2019). *The Norwegian prison system: A model for penal reform?* Office of Justice Programs. www.ojp.gov

⁹ Scottish Violence Reduction Unit. (2018). *The public health approach to violence reduction: The Glasgow model*. NHS Scotland. www.svru.co.uk

intervenție timpurie (multidisciplinare), toate ca alternative eficiente la intrarea în sistemul penal. De asemenea, considerăm că introducerea în trunchiul comun a materiei de "Educație pentru sănătate", care să includă pe lângă aspectele legate de sănătatea emoțională, nutriție sănătoasă, sexualitate, prevenirea consumului de substanțe, educație digitală și pentru mediu, și această problemă a violenței între copii care pornește de la acte de bullying și culminează cu fapte grave precum uciderea unui copil.

Pentru mai multe informații, **persoana de contact:**

George Roman, Director advocacy

Tel. 0722605904, email – george.roman@salvaticopiii.ro.

Despre **Salvați Copiii România**

De 35 de ani, Salvați Copiii România construiește programe sociale, politici publice și practici solide în beneficiul copilului din România. Expertiza și complexitatea proiectelor la nivel național fac din organizație o instituție socială esențială, al cărei rol este medierea între societate și autoritatea publică, în beneficiul copilului. În cele peste trei decenii de activitate, Salvați Copiii a intervenit activ în societate, identificând soluții concrete pentru protejarea și sprijinirea copiilor vulnerabili, și a militat, în același timp, pentru o colaborare viabilă cu autoritățile decidente, pentru asigurarea interesului superior al copilului. Salvați Copiii și-a asumat rolul de supraveghere vigilentă a autorităților publice, în așa fel încât acestea să implementeze politici publice de durată care să corecteze cauzele care duc la vulnerabilizarea copiilor. Totodată, organizația a reușit să creeze rețele active de solidaritate, prin încurajarea responsabilității sociale a companiilor și a societății, în sens larg. În calitate de membru al Save the Children, cea mai mare organizație independentă din lume care promovează drepturile copilului și care cuprinde 30 de membri și desfășoară în prezent programe în peste 100 de țări, VIZIUNEA noastră este o lume care respectă, pentru fiecare copil, dreptul său la supraviețuire, educație, protecție și participare, asumându-ne MISIUNEA de a obține progrese importante privind modul în care copiii sunt tratați și producerea schimbărilor imediate și de durată în viața acestora. Peste 4.150.000 de copii au fost implicați în programele și campaniile Organizației Salvați Copiii.